

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Sacramentis, Mille Sexcenti Errores, Vaniloqvia, Et Cavillationes

Miletus, Vitus

Mogvntiae, 1593

VD16 M 5205

De Verbis Christi, Hoc, Est, Corpus, Meum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30094

Millesexcenti Errores,

De Consecr. d. 2.
Ego Berengar.

Genebrard. libr.
3. Sacul. 11.

damnata fuit in Berengario. Et si Berengarij apud eos valet auctoritas id docentis, cur non eadem valet apud eos id reuocantis? non enim semel, sed iterum ac iterum doctrinam suam, vt erroneam agnouit & reuocauit? qui etiam (vt notant temporum annales) in extremo vitæ spiritu pœnitentia ductus in hæc verba locutus est, *Nos sanè credimus, post benedictionem Ecclesiasticam, illa mysteria esse verum corpus & sanguinem Saluatoris, adducti veteris Ec-*

Curegò qui errantem amplectuntur, respicientem & reuocantem non sequuntur? Omni autem hæresi antiquior est, quæ omnes damnauit hæreses Ecclesia Catholica.

DE VERBIS CHRISTI,
Hoc, Est, Corpus, Meum.

Hoc 1010. Quando Christus ait, *Hoc est Corpus meum*, per particulam (*Hoc*) non intelligendum esse *Hoc* pronominaliter, sed (*Hic*) aduerbialiter, q. d. *Hic, siue hoc loco est corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Hanc aduerbialem explicationem diuina se reuelatione accepisse, scribit Carolstadius. Sed ridicula eius est & explicatio, & somniosa reuelatio. Ecquis enim sermo iste? *Accipite, edite, hic est enim corpus meum?* an ibi esse nesciebant, quem videbant? Et quis vnquam Donatus, *Hoc idem esse dixit, quod hic?* An græcis quoq; idem est *touto* quod *êke?*

In lib. Basilea ca.
diso anno 1524.

1011. Per (*Hoc*) non intelligi *Hic*, vt Carolstadius somniat, sed (*Hæc*) scilicet *Hæc actio Cœnæ, vel hæc Cœna est corpus meum, q. d. In hac actione exhibetur corpus.* Kem. Bucer. in suis retractat. Sed ne hæc quoq; opinio torta & inepta? non enim actionem, sed panem, quem in actione Cœnæ tenebat, frangebatur, & porrigebatur, corpus suum esse Christus dixit.

1012. Per (*Hoc*) nec *Hic*, nec *Hæc*, nec *Hoc*, sed *Hic Panis*, intelligi

relligendum esse, q. d. *Corpus meum est hic panis.* Ioan. Langius in
 annotat. ad 2. Apolog. Iustini. Sed & hæc expositio languida est,
 An enim aliud est, Corpus esse Panem, quàm panem esse corpus?
 Deinde: si hic panis est corpus, hic ergo panis, non est panis,
 quantumvis videatur esse panis? quomodo enim hic panis est
 panis, si hic panis est corpus? Transeo alias aliorum ab aliis anno-
 tatas & refutatas explicationes.

1013. Per particulam (*Est*) non debere intelligi *Est*, sed, *Est*.
 significat, vel denotat, q. d. *Hoc non est, sed significat Corpus meum.*

Hæc interpretationem per spiritus cuiusdam apparitionem, ac-
 cepisse se scribit Zwinglius, addit tamen, nescire se, ater' ne fue-
 rit vel albus. Sed hac ratione etiam dicemus, Zwinglium & Cal-
 uinum, non esse homines, sed tantum significare & denotare ho-
 mines, magis enim credendum est Christo, dicenti: Panem esse
 suum corpus, quàm Beza dicenti, Calvinum esse hominem.

In Lib. de Substi-
 dio Euchar.

1014. In explicatione vocabulorum quorumcunq; vocu-
 lam (*Est*) communiter accipi & intelligi, pro, *significat*, sicut cum
 dicimus, Manducare est cibum per os in stomachum traicere,
 Ambulare est ire, &c. Ineptè: Longè enim diuersa est ratio, quan-
 do diuersa per copulam, *Est*, coniunguntur, vt cum dicimus, Leo
 est animal, vbi per *Est*, denotatur, Leonem non significare, vel
 esse per significationem, sed verè esse per essentiam animal.

1015. Panem dici Corpus, propter idiomatum communi-
 cationem, sicut dicitur, Christus est homo, Homo est Deus. Bo-
 quin, in Exam. libri Heßhuthij non procul ab initio. At hæc explanatio
 aliud non est, quàm impanatio, siue hypostatica panis cum cor-
 pore vnio: Transubstantiationem, seu transmutationem panis
 in substantiam corporis, orthodoxi agnoscunt Theologi, Impa-
 nationem soli affirmant hæretici.

1016. Per particulam (*Corpus*) non intelligi Corpus reale
 substantiale, sed spirituale mysticum, de quo Apostolus, *Omnes*
vnium corpus sumus, qui de vno pane participamus. Sed Christus non
 dixit, *Accipite, edite, Hoc est corpus meum mysticum, sed, Hoc est*
corpus meum, quod pro vobis (qui estis corpus meum mysticum)
traditur.

Corpus.

traditur. Itaque panis non est corpus Christi mysticum, sed pro corpore Christi mystico in Cruce traditum: Deinde, quid de Calice? num is quoq; corpus est mysticum? aut pro corpore mystico, quod est Ecclesia, profusus?

1017. Corpus non accipi pro nudo signo corporis, ut vult Oecolampadius, sed pro signo efficaci, quo ipsum verum Christi corpus per fidem communicatur, proinde rectius vocari corpus, quam signum corporis. *Calvinus lib. 4. Institut. cap. 17. §. 21.* Sed hac ratione, rectius ipsam fidem, vel manna, vel pascha, & similia signa corpus Christi diceremus, cum & per hæc vis & efficacia Christi communicata fuerit. Deinde Christus non dixit, panem esse signum sui corporis, siue efficax, siue non efficax, sed esse suum corpus, quod pro nobis est traditum, euidens est autem, nullum corporis signum qualecunq; sed ipsum pro nobis traditum esse corpus reale.

1018. Sacramenta veteris legis, licet signa essent corporis Christi, quia tamen signa erant tantummodo Christi futuri, idcirco non fuisse dicta, nec rectè dici corpus Christi, sicut panis dicitur Eucharisticus. *Martyr. loc. cit. obiect. 94.* Cum accidentariū planè sit signo, rem ne designet præteritam, præsentem vel futuram? Neq; significationem, sed efficaciam signi, Calvinus attendendam esse velit.

1019. Quando Christus dixit, *Hoc est corpus meum*, non reale, sed spirituale intellexisse: Atqui Christus non dixit, *Hoc est corpus meum spirituale*, sed quod pro vobis tradetur; tradidit autem reale, non spirituale.

1020. Calvinistas non negare, verum Christi corp⁹ per fidem & Sacramentum percipi, cum id ipsum corpus, quod pro nobis traditū est in Cruce, resurrexit, & ad coelos ascendit, per fidem & Sacramentū ab anima attrahatur, eiq; applicet. Talibus nimirū fraude plenis verbis, ora & aures simplicium fallunt & opplent, ut verū eos corpus percipi docere credant, cum reuera nullū corp⁹ sed corporis duntaxat vim & efficaciam percipi doceant, nec corpus interea percipientes, nec corporis efficaciam, quæ nõ, nisi ex ipso per Sacramentū corpore realiter sumpto, puenire potest.

1021. Quando Christus ait, *Hoc est corpus meum*. Per particulam (*Meum*) non aliud intelligi, quàm panem esse substantiam corpoream, ab ipso Christo vt vero Deo creatam, & humano generi ad vitæ temporalis sustentationem traditam, q. d. Hunc panem corporeum ego feci, propterea tanquam meum corpus edite. Hanc opinionem effingit *Luth. in lib. Quod Verb. Dom. firmiter stent. ann. 27.* Quasi magni res sit negotij, quas velis absurdas effingere nãias: An fortè Apostoli, panẽ corpus, id est, corpoream substantiam à Deo creatã esse nesciebant? vt tantũ mysterium, quod pueros preludia docent Dialecticę, opus habuerint à Christo edoceri? Deindè Christus, panem illud corpus esse dicit, quod pro nobis in Cruce est traditũ, in qua vtiq; panis nullus, sed corpus Christi, non figurale, sed reale est traditum.

1022. Verba institutionis Cœnæ, figuratè esse intelligenda & tropicè. Sed hoc Calvinus, nullus vnquam dixit docuitque orthodoxus Theologus.

1023. Non esse verisimile, Apostolos verba institutionis realiter intellexisse, alioquin procul dubio, sermone tam prodigioso consternati, nec comediissent, nec sine vltiori explicatione credidissent. *Caluin. loc. citat. §. 23.* Quasi de hoc ipso mysterio, anno vno, priusquam celebraretur, non fuerint instructi, cum sermonem eius capere non possent? Ioan. 6. Aut quasi de diuinitate eius, omnipotentiaq; quicquã dubitarint? vnde cum sermonem istiusmodi capere non possent, ac scandalizati abire vellent, dixerunt, *Domine, quò ibimus? verba vitæ aeternæ habes, & nos credimus & cognouimus, quia tu es Christus, filius Dei viui.* Rectè credimus dixerunt & cognouimus, quia si prius cognoscere, quàm credere voluissent, nec cognoscere, nec credere poruissent, si enim mysteria fidei ratione compræhendi possent, mysteria fidei non essent, de quibus alibi dicitur. *Nisi credideritis, non intelligetis. Esa. 7.*

1024. Corpus Christi, non posse propriè manducari, quia non potest dentibus atteri. An ergò propriè non edunt, quibus dentes desunt? Cum ergò nec in naturali manducatione, dentium

Millesexcenti Errores,

dentium opus sit attritione, vel cibi commolitione, in Sacramentali cur requiris? An, qui sine membrorum distractione aut latione, ex utero prodire potuit virginis, integer & illæsus in os intrare non potest hominis?

Psal. 60. 1025. Corpus Christi esse in Cœlo, non in Sacramento vel Sacrario. Atqui *Deus noster*, inquit regius Psalter, *in Cœlo, Dominus in templo sancto suo*. Et eadem scriptura, quæ dicit, Hoc esse Cœlum, & Hoc esse Deum, dicit quoq; , Hoc esse corpus, quod est in Cœlo.

1026. Necessarium esse, Christum excludi Cœlo, si includatur Sacramento. Apud Sacramentarios, putà, non apud Christianos, qui quem adorant in Cœlo, eundem credunt & edunt in Sacramento: An etiam necessarium est, animam excludi à capite vel corde, si ponatur in manu vel pede? suo ergo modo in Cœlo, & suo modo Christus est in Sacramento, utrobique verè & realiter.

1027. Si corpus dicatur esse in Cœlo, & pariter in Sacramento, consecutum etiam Sacramentum esse in Cœlo, quia à corpore quod est in Cœlo, non disiungitur. Et quare non eadè ratione Cœlum in Sacramento? cum nec ipsum à corpore, quod est in Sacramento, disiungatur? An ideò, quia Deus est in Cœlo, & idem in terra, rectè consequitur, terram esse in Cœlo? Item, An quia anima hominis tota est in capite, & eadem tota in pede, rectè consequitur, pedem esse in capite? minimè.

Matth. 15. 1028. Si Corpus verè & realiter manducaretur, secutum, etiam in secessum abiici, dicente Domino, *Omne quod intrat per os, in secessum emittitur. Martyr. obiect. 88.* Sed Christus ibidem addit, blasphema & impia huiusmodi verba, coinquinare hominem: Num & symbola eorum Sacramentaria in secessum abiiciuntur? Hoc de symbolis suis, Deo & gratia vacuis, temerè dici non ferunt, & de corpore purissimo, quod nec per partes ingeritur, nec in corpore digeritur, nec ex corpore egeritur, effutire & obiectare non erubescunt? indigna verba homine Christiano.

1029. Non esse nec ratione nec scripturis consentaneum, indi-

in diuersis Christum collocare locis, ipso dicente Christo, *Si dixerint vobis, ecce hic est Christus, ecce illic est Christus, nolite credere.* Martyr. obiect. 9. Sed si fidei non est consentaneum, hic, vel illic Christum esse, nec ergò consentaneum erit, in cœlo esse. Eadem autem scripturâ, quæ perhibet, Christum esse in cœlo, etiam perhibet esse in Sacramento, eodem dicente Christo, *Hoc est corpus meum,* En vbi seipsum esse demonstrat? illic ergò esse credendus est, vbi seipsum esse testatur Christus.

1030. Pontificios asseretes, Christum nobiscum esse, Christum mendacem facere, cum hæc ipsius sint verba, vtique vera, *Pauperes semper habebitis vobiscum, me autem nõ semper habebitis.* *Matth. 26*
Martyr. obiect. 2. Cum alio loco idem dicat, *Ecce vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem sæculi.* *Matth. 28* An ergo seipsum mendacem facit? absit. Nobiscum ergo est præsentia inuisibili & Sacramentali, nobiscum autem (sicut sunt pauperes) non est, præsentia visibili & oculari.

1031. Pontificios præcipuum ex symbolo tollere articulum fidei, quo fatemur & credimus, Christum ascendisse in cœlum, sedere ad dexteram Patris, quod verum esse non potest, si dicamus esse in terris. *Caluin.* Quasi ideò negetur esse in cœlo, quia sine locali motione, idem affirmatur esse in Sacramento? An & Anima non est in capite, quia eadem est in pede? Si quæras quomodo id fiat, vel fieri possit, idem quæris quod Capharnaite *Ioan. 6.* quærebant, qui quoniam filio Dei credere nolebant, quanto magis intelligere quærebant, tantò minùs intelligebant, quibus nec ipse aliud respondit Christus, quàm, *Hoc vos scandalizat, quia dixi vobis, Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis.* *Ibid.* Si ergo videritis filium hominis ascendente, vbi erat prius. q. d. quomodo tunc crederis? propterea subiungit, *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam, verba quæ ego locutus sum, Spiritus sunt et vita.* q. d. Verba hæc, fide, non ratione; spiritu, non carne, compræhendenda sunt. Itaq; si quæris, *Quomodo?* respondeo primum, Nescio, quia credo, & nisi crederem, non assererem, verum autem esse scio, quia apud Deum nullum verbum esse impossibile, scio, *Luc. 1. 18.*

HH

1032.

Millesexcenti Errores,

1032. Si verum sit, Christum esse in Sacramento, consecuturum, eos omnes qui Sacramentum percipiunt, ibi esse, vbi ipse est, ipso dicente, *Vbi ego sum, illic & minister meus erit.* An ergò omnes ministri eius sunt in Cælo, vbi ipse est? quomodo in terra, si in cælo? etsi vtrobique, non ergo soli Domino omnipotenti, sed etiam ministro possibile erit, in duobus simul esse locis.
- Ioan. 12.
1033. Christum perspicuis dicere verbis, se relicturum mundum, & loco suo missurum Spiritum sanctum, cuius presentia inuisibili opus non esset, si ipse presentia inuisibili verè & realiter semper nobiscum esset. At hac ratione, nec spiritualiter quidem nobiscum esse probarent, ad quidem opus est presentia spiritali paraclæti, si ipse nobiscum est presentia spiritali? suo ergò modo Christus, & suo modo nobis adest pater & spiritus sanctus, omnes verè, sed diuersimodè.
- Ioan. 14.
1034. Christum idcirco noluisse à Maria tangi post resurrectionem, vt insinuaret, se post hac non esse quærendum in terris, sed in cælis, propterea dixisse, *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum.* Caluin. 9. 29. Cum tangi se passus sit à discipulis, ibidem dicens, *Palpate & videte, quia ego sum.* Et ab ipsis mulieribus, Matth. 28.
- Ioan. 10.
1035. Scripturam testari, Deum non habitare in templis manu factis: At si non est in templis, quomodo est vbiq;? quomodo dicitur in Psalmo, *Dominus in templo sancto suo, Dominus in celo sedes eius?*
- Actor. 7. 47.
- Psal. 10.
1036. Maius corpus, non posse sine sui destructione esse sub minori. Quomodo ergò Camelus transire potest per foramen acus? Etsi ergò naturali potentia id omninò fieri nequit, omnipotenti tamen Deo omnia sunt possible, cuius opera, si ratione comprehendi possent, supernaturalia non essent.
- Matth. 7.
1037. Ideò Ecclesiam ordinasse, vt antè mysteriorum consecrationem, hæc verba (*SURSVM CORDA*) alta voce proferantur, ne quis existimet, Christum post consecrationem in altari reali presentia offerri vel manducari, sed tantum spiritali,

ruali, sursum autem in cœlo residere, quò corda nostra ferri, & ibidem debeant adorare. Et idem admonere Apostolum, cum ait, *Quæ sursum sunt, sapite, quæ sursum sunt, querite, vbi Christus est in dextera Dei, &c.* Cum verba illa non post, sed antè consecrationem dicantur, quibus ad orationem, attentionemq; populus excitatur, vt vnà cum Sacerdote Deum roget, quò panis oblatu verum corpus fiat.

1038. Indubitatum esse, omnes veteres in ea esse verissima sententia, Christi corpus reale non esse in mysterio vel Sacramento. *Calvinus in vltima admonitione ad Westphal.* Quàm vanaloquendi libertas? Omnes suæ Patres esse sententiæ audacter pronunciant, cum, si omnes ex ordine proferantur in medium, omnes ad vnum errasse ilico, vnoque respondeant verbo. Indubium verò esse, non Omnes, sed Nullum ex omnibus eius esse sententiæ, ex ipsis liquet, vel obiter inspicienti, Patrum scriptis, templis, altaribus, monumentis, &c. Quæ omnia viua sunt, & ocularia veritatis argumenta. Vide Bellarminum libr. 2. de Euchar. Ioan. Garet. de verit. corpor. &c.

1039. B. Augustinum, prorsus illius esse sententiæ, cuius sunt Sacramentarij. *Caluin. lib. 4. Inst. cap. 17. §. 24.* Idem quondam prærendisse Berengarium, sed reuocasse, tradunt illorum temporum scriptores. Sed sicut tunc, ita quoque nunc, opinio illa de Augustino in Ecclesia probatur inaudita, qui si eius fuisset opinionis, non minus vtique quàm ipse damnatus fuisset Berengarius.

Vide Iuon. Carotenens. Episcop. in epist. ad Haimericum. Guimund. Lanfrance.

1040. Rurs. August. præcipuum Ecclesiæ Catholicæ doctorem & Episcopum, idem aiunt sentire quod Calvinum. Quæro, an etiam idem quoq; sentiat cum præceptoribus coëtaneis, & antecessoribus suis, Cypriano, Cornelio, Optato, Hieronymo, Hilario, Ambrosio, Gregorio, Chrysostomo, Basilio, & cæteris Ecclesiæ Patribus & doctoribus? si non idem, quomodo, qui nec verbum quidem inordinatè ab ipsis scriptum vel prolatum, irreprehensum reliquit, hunc tantum

Millesexcenti Errores,

errorem in ipsis non reprehendit? quomodo, qui omnes tanto labore, tanto feruore, tanto terrore damnauit & prostravit hæreses, hanc omnium (si esset) teterrimam & idololatricam, ex Verbo Dei non damnasset? non impugnasset? non proscripisset? quis sanæ mentis credat, quod tantus vir, tantus hæreticorum malleus Augustinus, tantam (si esset) hæresim, blasphemiam & idololatriam manibus pedibusq; vita etiam & sanguine, sicut cæteras hæreses non notasset? non refutasset? non damnasset? non proscripisset? Sin autem eiusdem cum illis, & illi sententiæ fuerunt eiusdem cum illo, ut omnes vnanimi sensu & consensu, ore & animo, verbo & calamo, Christum non esse in Sacramento docerent, quis ergo primus opinionis Catholicæ auctor? Neq; enim temporibus illorum orta notaq; fuisse potest, cum si fuisset, ab illis, ut aliæ hæreses longè inferiores & tolerabiliore, publicis scriptis, plenariis Conciliis, in Ecclesiis, in Scholis, in Cathedralis, ac per edicta principum & magistratuum damnata fuisset, sicut postmodum, cum primum Berengario auctore irrepsit, factum legimus? At quis obsecro, Augustinus? quis Hieronymus? quis Ambrosius? quis Gregorius? quod Concilium? Quæ Ecclesia? quæ Schola? quæ Cathedra? quis populus? quis unquam damnauit? multauit? proscripsit magistratus? An ergo tanta (si vera est calumnia Caluini & suorum sequacium) hæresis? tantus error? tanta in Deum blasphemia & contumelia? tanta omnium populorum publica idololatria, nullo manifesto auctore? nullo aduertente? nullo contradicente? nullo impugnan- te? nullo irrepsit aut irrepere potuit condemnante, vel obfisten- te?

1041. Berengarium, antè annos plus minus quingentos, errori illi quàm maximè restitisse & contradixisse. At qui ut nunc, ita tunc, non Berengarij, sed Pontificiorum, pro vera, pro indubitata, pro Christi, pro Apostolorum, pro Conciliorum, pro Patrum, proq; omnium Christianorum habebatur sententia, à qua ipse Berengarius primus desciiuit, eamq; cognito errore retractauit & abiurauit. Proferimus ergo ipsis auctorem ipsorum primum,

num, non tam ab aliis, quàm à seipso damnatum. Auctorem vero sententiæ Pontificiorum, quem proferent? quem fingent? quem in medium producent alium, nisi omnes ad vnum Patres? Apostolos? Christum? alium equidem nec reperient, nec fingent, nec proferent vnquam. Atq; hoc si vlla fides, vlla ratio, vlla in nobis est vel fidei, vel rationis scintilla, velimus, nolimus, fateri cogimur & profiteri.

1042. Augustinum expressè scribere, Sacramentum hoc, secundum quendam modum, vocari corpus Christi. Quasi non etiam sic appelletur à Pontificiis? Loquitur autem Augustinus, vt ex ipso loco manifestum est, de speciebus Sacramenti, quæ corpus non sunt, sed secundum modum quendam vnionis Sacramentalis, corpus esse dicuntur, quemadmodum ibidem ait, sanguinem vocari animam, quia signum est anime, non absentis, sed presentis. Quamuis (vt alij & verius) de sacrificio loquatur, comparat enim sacrificium incruentum in altari, cum cruento illo in Cruce, aitq; idem esse vtrumq;, quoad substantiam, modo tamen differre, cum nostrum illius secundum modum quendam sit signum & representatio.

1043. Augustinum ridere opinionem Pontificiorum de reali manducatione, ait enim quodam loco, *Quid paras dentem & ventrem? crede, & manducaſti.* Et Cyprian. *Hoc, quoties agimus, non dentes ad manducandum acuiamus, sed fide sincera panem frangimus, &c.* Talibus nimirum mutilatis & truncatis Patrum sententiis, homines huiusmodi, à Patrum & omnium maiorum suorum fide & religione apostata, contra ipsos vtuntur Patres. An & Pontificij Sacramentarij, quia iisdem planè loquendi vtuntur verbis & phrasibus? quid enim aliud prædicant? quid aliud scriptitant, quid aliud clamitant omnes Pontificij, quàm frustra sine vera fide percipi Sacramenta? nec parandos esse dentes & ventres, nisi accedant & mentes? q. d. nemini prodesse vel Sacramentalem, vel corporalem manducationem, sine spirituali? An idèò negatur corporalis manducatio, quia sine fide & spirituali manducatione nemini quicquam ad salutem prodesse docetur? Et hoc est,

Epist. 23. ad Bonifac. & contra Adimant. c. 12.

tract. 25. in Ioan. Serm. de Cena Domini.

Millesexcenti Errores,

quod idem ait Augustinus, *Qui non manet in Christo, & in quo non manet Christus, procul dubio nec manducat spiritualiter carnem eius, nec bibit eius sanguinem, licet carnaliter & visibiliter premat dentibus, Sacramentum corporis & sanguinis Christi, sed magis tantæ rei Sacramentum, ad iudicium sibi manducat & bibit, quia immundus præsumit, ad Christi accedere Sacramenta, &c.* Et ex verbis quidem obiectis & allegatis, euidenter Pötificij colligunt, nec Sacramentarios, nec ullos verè percipere corpus & sanguinem Christi sectarios, cum vera fide careant, nec vnitati fidelium communicent, frustra sanè paras dentem & ventrem, si veram non teneas fidem & Ecclesie vnitatem; De qua re idem Augustinus: *Qui est in Christi corporis vnitatem, id est, in Christianorum compagine membrorum, cuius corporis Sacramentum fideles communicantes, de altari sumere consueuerunt, ipse verè dicendus est, manducare corpus Christi, & bibere sanguinem Christi: ac per hoc hæretici & schismatici ab huius corporis vnitatem separati, possunt idem percipere Sacramentum, sed non sibi vtile, imò verò etiam noxium, quo iudicentur grauius, quàm vel tardius liberentur; Non sunt enim in eo vinculo pacis, quod illo exprimitur Sacramento. Et infra: Ipse dicens, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo; ostendit, quid sit, non Sacramento tenus, sed reuera Corpus Christi manducare, & eius sanguinem bibere, hoc est enim in Christo manere, vt in illo maneat & Christus. Deniq; vt directè ad verba Augustini obiecta, respondeamus, liquet ex toto illo vnde desumpta sunt tractatu, Augustinum, nec de reali, nec de spiritali manducatione, sed de fide duntaxat, & panibus loqui hordeaceis, quibus turbas pauerat Christus, quibus cum diceret, Operamini cibum non qui pereat, sed qui permaneat in vitam æternam, & illi cibum corporalem reficientem corpus & ventrem intelligerent, non hunc, sed fidem cibum illum esse respondit, quod quidem Augustinus explicans ait, *Quid paras ventrem & dentem? crede, & manducaisti.* quasi dicat, panem aliquem vel cibum, me promittere putatis, qui ventrem reficiat, nec vnquam deficiat: Erratis, nullum cibum istiusmodi promitto, sed fidem in me ipsum*

tract. 26. in Ioan.

Lib. 21. de Ciui.
cap. 25.

Ioan. 6.

meipsum, propterea frustra paratis ventrem & dentem, expectantes & desiderantes manducare cibum, qui ventrem impleat & nunquam pereat, Credite & manducastis, illum scilicet cibum qui permanet, Et quis ille cibus? *Vt credatis in eum, qui misit me.* Liquet Augustinum non loqui de cibo, quem credentes (vt sup.) communicantes in altari sumere consueuerunt, sed de illo cibo, quo in eum credimus, quem credentes postmodum edimus.

1044. Impios non manducare Corpus Christi. *Calimus.* Atqui panem eundem, quem corpus suum esse dixerat Christus, non minus ludas accepit, quàm Petrus vel Ioannes, qui nisi indignè accepisset, buccella accepta, Diabolus in eum non intrasset. Sed & Apostolus Paulus, multos, inquit, panem hunc manducare indignè, non quòd corpus non percipiant, sed quòd non diiudicent, & indignè percipiant. Vide Aug. libr. 2. contr. lit. petil. cap. 40. 55. tract. 50. in Ioan.

1. Cor. 11.

De Omnipotentia Dei circa hoc Sacramentum.

1045. **D**Eum non posse facere, quòd homo non potest capere vel intelligere. Cum dicat Apostolus:

Deum operari supra quam possumus aut intelligimus, ma-

Ephes. 3.

1. Ioan. 3.

ior d. Deus est corde nostro. Et quis intellexit aliquando vel minimum fidei articulum? quis capit Deum vnum & trinum? Deum hominem? tres personas in vna natura, duas in persona vna naturas? quæ ratio comprehendit Camelum, vastum & tortuosum animal, per acus transire foramen? & tamen apud Deum esse possibile Christus testatur. Vnde, nolenti quæ non intelligebat credere Nicodemo, ait Christus, *Si terrena dixi vobis, et non creditis, Ioan. 3. quomodo si cœlestia vobis dixerò, credetis?* Et Propheta, *Nisi credideritis, non intelligetis.* Esai. 7.

Matt. 7.

Ioan. 3.

Millesexcenti Errores,

1046. Rationem non capere, idem corpus in diuersis simul & eodem tempore constitui locis: At si capere non potest, quomodo credere potest? An ratio recta non capit, hoc ipsum quod non capit, Deo esse credendum? An satis est capere, quod non capias? nec tamen quod non capis, vllam implicare contradictionem? Deniq;, si ratio non potest capere, quomodo qui vsi sunt hactenus ratione ceperunt, & crediderunt?

1047. Esse contra rationem rectam idem in diuersis constitui corpus locis. An ergo fides cum recta pugnat ratione? & si inuicem pugnant, aut fides ergo recta non est, aut ratio recta non est; aut si vtraq; recta est, alteram cum altera pugnare impossibile est, verum enim & rectum, cum vero rectoq; non pugnat. Itaque contra tuam vel alterius rationem quoquo modo esse potest, contra rectam rationem esse non potest.

1048. Omnes in hoc consentire credentes, mysteria fidei esse supra rationem. Suprà, non autem contra.

1049. Ex ipsa rei natura implicare, idem locatum diuersa simul occupare loca. At multa implicatis, & omnia implicantibus hominibus videntur implicare, quæ tamen non implicant; quomodo enim implicat, idem locatum in diuersis esse locis, cum neutrum de alterius sit essentia? An implicat idem corpus, per reflexionem in diuersis esse speculis? Animam per informationem in diuersis partibus corporis? An quod natura per reflexionem potest aut informationem, naturæ Creator non poterit per ipsam essentiam & dimensionem?

1050. Secuturum, si dicamus idem corpus in diuersis simul esse locis, idem corpus esse diuersa corpora. Miror, si idem, quomodo diuersum? An idem in omnibus locis Deus, diuersi sunt Dij? eadem anima, in diuersis partibus, diuersæ animæ?

1051. Ea omnia corpora, quæ numerari possunt, diuersa esse numero, atqui in singulis locis corpora locata numerari posse, quomodo enim numerari non possent corpora locata, cum ipsa numerentur loca locantia? corpora ergo in diuersis locata locis, diuersa erunt numero, quod autem differt numero, differt etiam
defini.

definitione & indiuiduo. Inanis argutia: Qui enim idem in diuersis ponunt locis, idem non multiplicant, sed vnum & idem in omnibus numero locis distinctis numerant. Vnde si idem in tribus existat corpus locis, non vt loca, ita tria quoque erunt distincta numero corpora, sed vnum numero & indiuiduo, in tribus distinctis numero locis: Sicut eadem in tribus personis, numeratur Dei essentia, & duæ naturæ filij in vna persona; Et vna in diuersis partibus anima, quam non est necesse ad partiū multiplicationem & numerationem, ipsam quoq; in singulis abinuicem distantibus existentem, multiplicari vel numerari.

1052. Non minus implicare, idem corpus esse in diuersis locis, ac idem corpus in diuersis temporibus; Atqui non est eadem loci & rei permanentis, quæ temporis fluentis & transeuntis ratio; quomodo enim vnum aliquod in duobus simul erit temporibus, cum nunquam duo simul sint tempora? cum enim tempus omne aut præsens sit, aut futurum, aut præteritum, duo simul esse præsentia tempora non possunt, quare neque idem corpus in duobus simul temporibus, Nisi fortè idem in præsentia, præterito & futuro collocare velis tempore, atqui tempus præteritum non est, sed fuit, futurum verò nondū est vel fuit, sed erit, quomodo ergò in istis duobus temporibus quæ non sunt, quicquam, quod in præsentia est collocari potest? Diuersa ergo simul esse possunt & loca & corpora, cum secundum naturam suam sint permanentia, non autem tempora, quæ secundum naturam suam sunt diffluentia & transeuntia.

1053. Si idem corpus in pluribus simul dicatur esse locis, infinita propemodum cum sensu & ratione pugnantia securura inconuenientia & implicancia, vtpote, quod idem sit propinquum & remotum, sursum & deorsum, sanum & ægrotum, frigidum & calidum, motum & immotum, &c. At idem omnino de anima dixeris, & hominis in speculo forma, eadem quippe anima in capite sursum, in pede est deorsum, in vna parte mouetur & calefcit, in altera quiescit & frigescit; in vna languet & esse definit, in altera viuic & valet, &c.

Millesexcenti Errores,

1054. Prorsus implicare contradictionem, contradictoria, vel etiam contraria, simul de eodem, & in eodem subiecto esse vera; etenim corpus calidum esse potest & frigidum, sed non simul & semel eodem tempore; hoc verò necessario consequens futurum, si simul eodemq; tempore in diuersis sit locis; quomodo enim hyberno tempore, corpus in loco glaciali non frigescet? & idem, si in alio sit loco calido, non calefcet? At hæc & similia accidentia, non esse de ratione nec loci, nec locati, indubitatum est, Nec implicat, diuersa, eidem in diuersis constituto locis, inesse accidentia, id tamen, sicut cætera solius Creatoris, nullius creaturæ potentia. Quamuis eadem omnipotentis operatione nec diuersa quidem in corpus istiusmodi cadere posse accidentia, sit improbabile.

1055. Impossibile esse, Christi corpus, quod est in cælo, esse in Sacramento, nisi in eo de nouo generetur, vel è cælo ad ipsum moueatur & deferatur. At dicant, qua ratione, sine mutatione, vel locali motione corporis, plurimæ eius in diuersis speculis generentur formæ? sicut ergò sine locali motione vel mutatione, corporis figura fit in speculo per reflexionem, ita Corpus Christi in Sacramento per transubstantiationem, quæ mutatio substantiæ in substantiam, remanentibus sine subiecto accidentibus, hominibus rationis lumen sequentibus, est ignota, Deo tamen non impossibilis, nec homini lumen fidei sequenti, incredibilis.

1056. Impossibile esse, corpus maius, secundum omnes suas dimensiones, esse sub corpore minori, cum vera quantitatis dimensio, sine extensione suarum partium, esse vel inesse non possit. Quasi Corpus sit in Sacramento, sicut locatum in loco, qui commensuratur extensioni partium locati? Et quidem dimensiones, extensionem exigunt partium inter sese, in ordine ad subiectum, cui insunt, non autem in ordine ad locum, cui ut ipsum locatum, sic ipsa locati dimensio & extensio, extrinseca est.

1057. Corpus esse in Sacramento, sine quantitate & magnitudine

nitudine propria & naturali. Hunc errorem sumpſiſſe videntur ex Durand. Solent enim plerumq; aduerſarij Scholaſticorum errores & opiniones, pro puro puto Dei verbo adorare. At qui ſi corpus in hoc myſterio propria careret quantitate & magnitudine, non eſſet idem cum eo, quod ſedet in cœlo, & pependit in ligno.

1058. Corpus eſſe quidem in Sacramento cum quantitate, ſed ſine partium diſtinctione & ordine. At vbi partium confuſio, ibi nulla eſt corporis vera dimenſio & extenſio.

1059. Corpus eſſe in Sacramento, cum tota quidem ſua dimenſione, ſed per penetrationem partium. Atqui difficilius eſt creditu, dimenſiones ſe inuicem penetrare, quàm idem corpus in diuerſis locis collocare.

1060. Errorem Sacramentariorum, non poſſe aliter ac ſolidè refelli, niſi dicatur, corpus eſſe vbique. *Lutherani.* At error errore non refellitur; Error eſt autè à fide & veritate longè diſcretior, corpus Chriſti eſſe in omni loco, quàm in vno loco. Quin oppoſitum planè ex vbiq; conſequitur, quomodo enim manducatur aut manducari poteſt corpus, ſi priuſquàm manducatur, non ſolum eſt in pane, ſed in ore? gutture? ſtomacho, & vbique?

1061. Corpus ita eſſe in Sacramento, vt tamen propter idiomatum communicationem ſit vbique. Sed in Sacramento corpus ſuum eſſe Chriſtus dixit, vbique eſſe non dixit, quòd ſi vbique eſt, diuinitate vbique eſt, non humanitate, cui ita proprium eſt naturaliter vno eſſe in loco, ſicut diuinitati in omni loco. De Vbiq; verò alibi.

1062. Euchariftiam non eſſe miniſtrandam in azymo, ſed in pane fermentato. Atqui Apoſtolus monet, vt epulemur in azymis ſynceritatis & veritatis. *1. Cor. 5.*

1063. Chriſtum, Coenam ſuam celebraſſe in fermentato, non in azymo. *Caluin. cum Græcis.* Cum ſcriptura referat celebratam prima die azymorum. Matth. 28.

1064. Alexandrum Papam primū fuiſſe, qui introduxerit vſum

Millesexcenti Errores,

*Epist. ad Mi-
abael. cap. 5. 24* vsus azymorum, cum ante ipsum vniuersa fermentato vsa fue-
rit Ecclesia. *Caluin. lib. 4. Institut. cap. 17. §. 43.* Sed nullum asser-
tionis suæ testem adducit, cum Leo IX. scribat, Ecclesiam La-
tinam vsus azymorum, ab ipso accepisse Petro Apostolo.

1065. Parum referre, siue azymo vtamur, siue fermentato,
sicut parum refert albone vtamur vino, an rubro. *Caluin. loc. cit.*
Quasi parum referat facere, quod Christus fecit, & Ecclesia tra-
dit? Itaque illud si liceat, ordinem tamen & vsus Ecclesiæ con-
fundere vnicuique non licet.

1066. Vt pane azymo, esse Iudaizare. Cum (vt paulò ante)
parum referre doceat, azymo ne vtamur an fermentato?

1067. Eucharistiam non esse distribuendam, nec recipien-
dam in Missa, cum in ea potius crucifigatur, quàm manducetur
Christus. Quasi maius sit piaculum Christum Deo Patri viuum
& incruentum, cum prece & gratiarum actione offerre, quàm e-
undem comedere & bibere? De Missa autem statim. *Cetera de
Cæremoniis Eucharistiæ studio prætereo.*

DE MISSA.

*Ex Kemn. in 2o
part. Examin. d.
pag. 162. usque
ad 205.*

1068. **T**OT abominationibus & prophanis opinio-
nibus Missam scaterè Pontificiam, vt omnium pio-
rum querelis deploretur. *Kemnitius pag. 188.* At oble-
cro, qui illi pij? An vlli vnquam in Ecclesia orthodoxi? vlli The-
ologi? vlli vbiuis terrarum Christiani? Imperatores? reges? prin-
cipes? Maiores pientissimi, in ea quicquam desiderarunt? Hære-
tici multa, nulli veri Christiani in ea reprehenderunt, vel deplo-
rarunt quicquam.

1069. Non pauca etiam ab ipsis in Missa desiderari Ponti-
ficiis, quæ ex Dei verbo sint reformanda. *Kem. pag. 165.* Miror
qui illi Pontificij? quod illud verbum Dei? Cum omnes vndique
in plenariis hætenus congregati Patres Conciliis, post longam
diligen-